

Field : Linguistics

Type : Review Article

Received: 08.02.2016 - *Accepted*: 20.04.2016

Arap Atasözlerinde Toplumsal Cinsiyet

Betül CAN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Karaman, TÜRKİYE

E-posta: betulcan@kmu.edu.tr

Öz

Atasözleri, halkın içinden çıkan ve doğrudan aktarılmış söylemler olup nesilden nesle söyleneğelen öğüt verme ya da ibret alma amacı taşıyan özlü sözler olarak tanımlanabilir. Atasözleri, sözlü kültürün bir ürünü olması dolayısıyla dil-kültür ilişkisini en iyi şekilde aktarması bakımından büyük önem taşımaktadır. Her milletin yaşayış ve düşünce biçimini anlatması açısından atasözlerinin toplumu yansıtmada yadsınamaz bir rolü bulunmaktadır. Atasözlerinde yer alan ifadeler, toplumun kadın ve erkeğe olan bakış açısını, toplumda kadın ve erkeğe biçilen rolleri göstermesi bakımından ipuçları barındırır. Bu çalışmada cinsiyet kavramına gönderme yapan kadın, erkek, kız çocuk, erkek çocuk, eş, karı-koca, gelin-damat kavramlarının yer aldığı Arap atasözleri incelenerek toplumsal cinsiyet bağlamında ele alınmıştır. Kadın ve erkek algısının Arap toplumu içerisindeki olumlu ve olumsuz yansımaları atasözleri yoluyla irdelenmiştir. Arap toplumunun kadın ve erkeğe bakış açısını atasözleri yardımıyla görebilmenin yanı sıra dil ve ifade biçimleriyle cinsiyet kavramının sözlü kültürde ne kadar yer edindiğini anlama yönünden de çalışmanın fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Türk atasözlerinde cinsiyet kavramı ele alınmış olmasına karşın Türkiye’de Arap atasözlerinin cinsiyet bağlamında incelendiği belirgin bir çalışmaya rastlanılmadığı ve bu yönde bir incelemenin gerekli olduğu düşüncesiyle söz konusu çalışma kaleme alınmıştır. Araştırmada sosyal bilimlerde ağırlıklı olarak kullanılan içerik analizi yöntemine başvurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Arapça; atasözleri; cinsiyet; dil; kültür; toplum

Gender Mainstreaming in Arabic Proverbs

Abstract

Proverbs can be described as the wise sayings which are anonymously originated from the community and the concrete statements that are transferred from generation to generation for the purpose of drawing lessons or giving advices. Considered as one of the main entities of oral culture, proverbs have a significant part in perfectly portraying the relationship between the language and the culture. Besides, proverbs play an undeniable role in order to reflect the tendencies of all societies with respect to their way of living and thinking. Moreover, phrases in proverbs not only give several clues regarding the perspective of the society to “the man” and “the woman” but they also depict their roles in the communities. In this study, closely referenced to the concept of gender, the dual notions, namely woman-man, girl-boy, daughter-son, wife-husband and bride-groom, are evaluated through an attentive analysis. In addition, the perception of woman and man in the Arabic community and its reflections are examined by means of the Arabic proverbs. It is projected that this study can be beneficial in order to comprehend how the concept of gender take place in the oral culture through the instrumentality of language and expressions, as well as to observe the Arabic society’s point of view pertaining to woman and man with the help of proverbs. This study is carried out with the acceptance of that there is no significant paper drawing attention to the Arabic proverbs in terms of the concept of gender, and the necessity of standing out a new analysis regarding this topic although it is determined that the same issue in Turkish proverbs are handled before. In this research, as mainly used in the social sciences, the content analysis method is applied.

Keywords: Arabic, proverbs, gender, language, culture, society

Giriş

Hemen her dilde o milletin düşüncelerini, yaşantı biçimlerini, inançlarını, gelenek ve göreneklerini yansıtan bir bakıma kendi benlik ve kimliklerinin ifade biçimleri olan bir takım terkipler ve sözler yer almaktadır. Bu sözler, zamanla kalıplaşıp ağızdan ağza yayılarak ilk söyleyeni unutulur ve anonim sözlere dönüşerek atasözleri, deyimler ya da başka şekillerde adlandırılırlar.

Eski Türkçede *sav* olarak adlandırılan (Aksoy, 1981:17-18) atasözleri; Osmanlı Türkçesinde *darb-ı mesel*, çoğulu *durûb-i emsâl* olarak ifade edilirken Arapçada *mesel* مثل, çoğulu ise *emsâl* أمثال olarak isimlendirilmiştir. Masal, misal, mesela, meselen, mesel, emsal, timsal, temasul sözcükleri aynı kökten türemiştir ve yaklaşık olarak aynı anlamı taşır. Bunlardan masal, misal, mesel, emsal sözcükleri dilimize Arapçadan geçmiş olup hemen hepsi “ibret almak amacıyla verilen örnek”leri ifade etmek için kullanılmaktadır. Zaten Aksan’ın (2000:2/39) söylemine göre; pek çok atasözünün, tıpkı masallar gibi ya Hint ya Acem ya da Arap kültüründen alındığı; bir başka deyişle doğu kaynaklı olup zamanla batıya aktarıldığı görülmektedir.

Arap atasözleri (emsâl), ilk kez câhiliyye şiiri ile ilgili olarak folklorik amaçla toplanmaya başlamıştır. Kûfeli dil bilgini el-Mufaddal ibn Sâlim’in *Kitâbu’l-Emsâl*’i ile başladığı bu faaliyetler, Ebû Ubeyd el-Kâsım ibn Sellâm el-Herevî ve Ebu Hilâl el-Askerî tarafından devam ettirilmiş; ancak atasözlerini en ayrıntılı ve etraflı bir biçimde ele alan *Kitâb Mecma’ el-Emsâl* adlı eseriyle Ebû Fadl el-Meydânî olmuştur. (Goldziher, 1993:45)

Mesel, kelime anlamı olarak eşitlik benzerlik ifade ederken geniş anlamda örnek alma, ibret alma, bir şeyin ya da bir kimsenin yolunu izleme gibi anlamlar taşır. Bir başka tanımda ise tam olarak atasözünü karşılar nitelikte “gerçek ya da hayâli bir olay üzerine söylenmiş kısa ve özlü ibare olup insanların dilinde yaygınlık kazanarak benzer bir durumda örnek verdikleri söz” şeklinde geçmektedir. (Doğru, 2011:17-18)

Temasul تمائل ise, iki şey arasındaki benzerlik anlamını taşır ki mesel sözcüğünün uzantısıdır ve geçmişte yaşanan bir olay ya da davranışın sonraki benzer bir olaya örnek verilmesinde kullanılır. Meselin söylendiği olay, mevrîd-i mesel المثل موريد, meselin söylendiği olaya benzetilen olay ise madribu’l-mesel مضرب المثل (sahasında örnek olan) olarak tanımlanır. (Doğru, 2011:18-19) İmam Müberred’in tarifine göre; mesel, “herkes tarafından yeri geldikçe kullanılan, ikinci şeyin halinin birincininine benzetildiği meşhur sözdür”. (Naci, 2002:9)

İbrahim en-Nazzam’a göre; “mesel, başka bir sözde bir araya gelmeyen dört meziyeti barındırır: az sözle çok şey anlatma (i’câz-ı lafz), anlamca isabetli olma (isabet-i mânâ), teşbih güzelliği (hüsn-i teşbih) ve kinaye kusursuzluğu (cevdet-i kinâye). Böylece mesel, belâgatın zirvesine ulaşmış olur. (Doğru, 2011:20; Naci, 2002:10)

Şinâsi’ye göre, “Durûb-i emsâl ki hikmetü’l-avâmdır, lisânından sâdır olduğu bir milletin mâhiyyet-i efkârına delâlet eder. Durûb-i emsâl-i Osmanîyye ise cümleten mânîdardır.”(Eyüboğlu, 1973:1/XVIII ; Millî Kütüphane G.M., 1992:V)

Şair Nâbi ise bu hususta;

“Sözde darb-ı mesel iradına söz yok amma

Söz odur âleme senden kala bir darb-ı mesel” demiştir. (Aksoy, 1981:18)

Her milletin kendi deneyimleriyle oluşan atasözleri, o toplumun kültür tarihiyle de ilgili oldukça önemli ipuçları verir. Örneğin Türk kültüründe atın önemli bir yeri vardır ve kültürün bu objesi, pek çok Türk atasözünde kendini gösterir. (Aksan:2000:2/38) Arap kültüründe ise deve, en az Türklerde atın ön planda olduğu kadar geniş yer tutar ve buna bağlı olarak atasözlerinde deveye ilişkin pek çok ifade yer alır.

Yine Türk kültüründe kadın ve erkeğe biçilen bir takım rollerin yansımalarını atasözlerinde görmek mümkündür. Sadece atasözlerinden yola çıkarak bile Türk kültürünün kadın ve erkeğe bakış açısı hakkında ipuçları yakalayabilmek çok da zor görünmemektedir. Aynı şekilde Arap kültüründe kadın ve erkeğin toplumda nasıl bir yer edindiği noktasında Arap mesellerine göz atmak önemli ipuçları elde etmemize olanak sağlayacaktır.

Kız Çocuk Bağlamında Arap Atasözleri

أخطب لابنتك و لا تخطب لابنك :

Kızına koca ara, oğluna gelin arama. (Samir vd., 2011: 12,90)

أخطب الكنه لتسمع الجارة :

Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla. (Samir vd., 2011: 13,90)

إياك أعني و اسمعي يا جارة :

Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla. (Seni kastediyorum, komşu sen dinle.)

(Doğru, 2011: 124; Naci, 2002: 112; Samir vd., 2011: 23,90)

كل فتاة بأبيها معجبة :

Her genç kız, babasına hayrandır. (Doğru, 2011: 126; Samir vd., 2011: 42)

لا يعجبه العجب و لا صيام رجب :

Armudun sapı, üzümün çöpü var diyor. (Samir vd., 2011: 43)

أقلب القدرة على فمها تطلع البنت لأمها :

Anasına bak, kızını al; kenarına bak, bezini al. (Samir vd., 2011: 13,65)

بك ابنك أفضل من أن تبكي عليه :

Kızını dövmeyen dizini döver. (Samir vd., 2011: 24,90)

قد يخلق من ظهرالعالم جاهلا :

Ak koyunun kara kuzusu da olur. (Samir vd., 2011: 39)

أحيا من فتاة :

Bir kızdan daha utangaçtır. (Akdağ, 1999: 29)

هي بنت بمئة رجل :

Yüz adama bedel bir kızdır.

Oğlan Çocuk Bağlamında Arap Atasözleri

الولد سر أبيه :

Oğlan (çocuk) babasının sırrıdır. (Yazar, ?:1794-1795)

هو ابن أبيه :

O, babasının oğludur. (Akdağ, 1999: 437)

هذا الشبل من ذاك الأسد :

Aslan ođlu aslan olur. (Samir vd., 2011: 53)

لا تلد الذئبة إلا ذئبا :

Kurt sadece kurt doğurur.

Kurt gibi adamın kurt gibi ođlu olur. (Akdağ, 1999:448)

من أشابه / أشبهه/ شابه أباه فما ظلم :

Armut, dibine düşer. (Samir vd., 2011: 49; Yazar, ?: 1793)

ما ترك من أبيه مغدا ولا مرحا :

Her yönüyle babasına çekmiş, babasının ta kendisi. (Akdağ, 1999:375)

قد يخلق من ظهرالعالم جاهلا :

Ak koyunun kara kuzusu da olur. (Samir vd., 2011: 39)

زين في عين والد ولده :

Babanın gözünde ođlu (çocuğu) güzel görünür.

(Naci, 2002:268; el-Meydânî,2002:2/103; Akdağ, 1999; 236)

القرد في عين أمه غزال :

Maymun annesinin gözünde ceylandır.

(Kuzguna yavrusu şirin görünür). (Samir vd., 2011, 21,39; Brosh, 2013:22)

العُفُوقُ ثكل من لم يتكل :

Evladın isyanı, onların yitirilmesi demektir.

(Mâverdî, 2002, 245; Meydânî, 2002, 2/393)

مَنْ سره بنوه ساءته نفسه :

Çocuklarının sevindirdiği kişiyi kendi nefsi üzer.

(Mâverdî, 2002, 204; Meydânî, 2002, 2/365)

إن لم تعلم ابنك الدهر يعلمه :

Çocuđuna öğretmezsen zaman öğretir. (Samir vd., 2011,74)

إن كبر ابنك أخيه :

Oğlun büyüyünce onu /ona kardeş edin (ona yoldaş ol). (Samir vd., 2011,13,93)

من أدب أولاده أرغم حساده :

Kim evladını güzel terbiye ederse kötülük ona dokunmaz. (Meydânî, 2002, 3/422)

لا يؤخذ الأبناء بجريرة آبائهم :

Babaların işlediği suçtan oğullar cezalandırılmaz. (Akdağ, 1999; 454)

Kadın Bağlamında Arap Atasözleri

إن المناكح خيرها الابكار :

Kadınların hayırlıları, bâkire olanlardır. (Naci, 2002: 101)

حدث حديثين امرأة فإن لم تفهم فأربعة :

Kadın kısmına bir sözü iki defa söyle! Anlamazsa dörde çıkar! (Naci, 2002: 229)

طاعة النساء ندامة :

Kadınlara itaat, pişmanlığa sebep olur. (Naci, 2002: 296; Meydânî, 2002: 2/339)

المرأة ريحانة و ليست بقهرماناة :

Kadın bir fesleğen (reyhan) dir; ev kâhyası değil. (Mâverdî, 2002: 257)

النساء حبائل الشيطان :

Kadınlar, şeytanın tuzaklarıdır. (İpek, 2014, 189; Meydânî, 2002, 3/448)

عقل المرأة في جمالها و جمال الرجل في عقله :

Kadının aklı güzelliğindedir, erkeğin güzelliği aklındadır.

Kadınların iyisi, güzel olan; erkeğin iyisi, akıllı olandır. (Akdağ, 1999:288)

إن النساء رياحين خلقن لنا

و كانا نشتهي شم الرياحين :

Kadınlar bizim için yaratılmış fesleğen çiçekleridir;

Biz erkeklerse genellikle fesleğen koklamak isteriz. (Naci, 2002:381)

القبح حارس المرأة :

Çirkinlik, kadının kalkanıdır. (Çirkin kadın, nazara gelmez.) (Meydânî, 2002:2/664)

عار النساء باق :

Kadınların ayıbı kalıcıdır. (Meydânî, 2002:2/473)

المرأة السوء غل من حديد :

Kötü kadın, demirden daha haşindir. (Meydânî, 2002:3/429)

المرأة فراش فاستوثروه :

Kadın, yatakta erkeğin servetidir. (Meydânî, 2002:3/429)

نعم لهو المرأة المغزل :

Kadının en güzel oyunu/oyuncağı yün eğirmektir. (Meydânî, 2002:3/286)

لا تنسى المرأة أبا عذرها و قاتل بكرها :

Kadın, müsamahakâr babayı ve katil kocayı unutmaz. (Meydânî, 2002:3/226)

ولدت رأسا على رأس :

Baş üstüne bir baş daha doğurdu. (Peş peşe doğuran kadın için) (Meydânî, 2002:3/511)

بفرش صابون تصير المرأة خاتون :

Süslenince her kadın güzel olur.

Erkek Bağlamında Arap Atasözleri

للشدائد تذخر الرجال :

Erkekler, sıkıntılı (kara) günler için saklanır, hazırlanır. (Akdağ,1999:357)

الشدائد تكشف الرجل :

Erkek adam (adamın hası), zor günde ortaya çıkar (belli olur). (Samir vd., 2011,34)

عقل المرأة في جمالها و جمال الرجل في عقله :

Kadının aklı güzelliğindedir, erkeğin güzelliği aklındadır.

Kadınların iyisi, güzel olan; erkeğin iyisi, akıllı olandır. (Akdağ, 1999:288)

عز الرجل استغناؤه عن الناس :

Erkeğin şerefliyi, başkasına minnet etmeyendir. (muhtaç olmayandır). (Meydânî, 2002:2/417)

عقول الرجال تحت أسنة أقلامهم :

Adamın aklında ne varsa kalemi de onu yazar.

(Dervişin fikri neyse zikri de odur.) (Meydânî, 2002:2/474)

عند الامتحان يكرم الرجل أو يهان :

Erkeğin cömert mi hain mi olduğu, imtihan zamanı (zor günde) belli olur.

(Meydânî,2002:2/435)

المسألة آخر كسب الرجال :

Dilenmek, erkeğin en son kazanç kapısıdır. (Meydânî, 2002:3/326)

مقتل الرجل بين فكيه :

Erkeğin ölümü, iki dudağının arasındadır. (Meydânî, 2002:2/210,3/386)

لرجل خير من ألف رجل :

Bin adama bedel bir adamdır. (Meydânî, 2002:3/114)

الحر حر و إن مسته الضر و العبد عبد و إن ملك الدار :

Yoksul da düşse yiğit yine yiğittir, mal-mülk sahibi de olsa köle yine köledir.

(Akdağ, 1999:183)

صدور الأحرار قبور الأسرار :

Yiğidin sırrı kabre kadar saklı kalır.

Yiğitlerin göğüsleri sırların kabirleridir. (Akdağ, 1999:261)

طرف الفتى يخبر عن جنانه / طرف الفتى يخبر عن لسانه :

Delikanlının bakışları, gönlünden geçeni haber verir/anlatır. (Akdağ, 1999:273)

Evlilik Bağlamında Arap Atasözleri

زوج من عود خير من قعود :

Evde tek oturmaktansa ağaçtan da olsa çift (kocayla) oturmak hayırlıdır.

Odundan da olsa bir koca, (evde bekâr) oturmaktan hayırlıdır.

(Naci, 2002: 310; (Meydânî, 2002:2/105; Akdağ, 1999:236)

إن المناكح خيرها الابكار :

(Nikâhlı) Kadınların hayırlıları, bâkire olanlardır. (Naci, 2002:101)

سوداء ولود خير من حسناء عاقر :

Doğurgan esmer kız, güzel kısırdan iyidir. Mâverdî, 2002: 256)

لا عطر بعد عروس :

Arus'tan (ilk eş) sonra hoş koku yoktur. (Doğru, 2011: 94; Akdağ, 1999:451)

إذا لم يكن في منزل المرأة حرة

تدبره ضاعت مصالح داره :

Erkeğin evinde işleri güzel bir şekilde

Çekip çeviren akıllı bir kadın bulunmaz ise

Evin düzeni altüst olup bozulur. (Naci, 2002:384)

غيرة المرأة مفتاح طلاقها :

Kadının kıskançlığı, boşanmanın anahtarıdır. (Meydânî, 2002:2/499)

ليس كل اثنين زوجا :

Her iki, çift (eş) olmaz. (Samir, vd. 2011: 47)

إياكم و حضراء الدمن. (المرأة الحسنة في منبت السوء) :

Küllükte (çöplükte) biten (yetişen) gülden sakının, onu almayın.

(Kötü ailede yetişen güzel kadın) (Naci, 2002: 113; Akdağ, 1999:106)

من خطب الحسنة يعطي مهرها/ من خطب الحسنة لم يغله المهر :

Güzeli seven, mehrini öder. (nazına katlanır.) (Akdağ, 1999:401)

إكراما للورد يشرب العليق :

Gülü seven dikenine katlanır. (Samir vd., 2011,80)

من يطلب الورد يتحمل الشوك :

Gülü seven dikenine katlanır. (Samir vd., 2011,80)

النكاح يفسد الحب :

Nikah aşkı bozar. (Evlilik aşkı öldürür). (Akdağ, 1999:421)

لكل ساقطة لاقطة :

Her kurtlu baklanın kör alıcısı vardır. (Samir vd., 2011,83)

كسير و عوير و كل غير خير :

Biri total, biri kör! Diğer tüm erkekler bunlardan evlâdır. (Naci, 2002: 351)

لا يعجبه العجب و لا صيام رجب :

Armudun sapı, üzümün çöpü var diyor. (Samir vd., 2011,43)

وافق شن طبقة :

Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş. (Doğru, 2011:114; Akdağ, 1999:423)

الطيور على أشكالها تقع :

Kaz kazla, kel tavuk total horozla. (Samir vd., 2011:89)

الجنس إلى الجنس يميل :

Her cins kendi cinsine meyleder. (Yazar, ?: 1792-1793)

هو رجل نهاك من رجل :

Tam aradığın adamı bulmuşsun. O, sana başkasını aratmaz. (Akdağ, 1999:438)

الكلام ذكر و الجواب أنثى و لا بد من النتاج عند الازدواج :

Soru erkektir, cevap kadındır; sonunda evlilik lazımdır. (Meydânî, 2002:3/70)

من استحيا من بنت عمه لم يولد له ولد :

Amcasının kızıyla evlenen, utanırsa çocuğu olmaz. (Meydânî, 2002:3/424)

كل ديك على مذبلته صياح :

Her horoz, kendi çöplüğünde öter. (Akdağ, 1999:347)

كل كلب ببابه نباح :

Her köpek, kendi kapısında ürer. (Akdağ, 1999:348)

Anne-Baba Bağlamında Arap Atasözleri

زين في عين والد ولد :

Babanın gözünde çocuğu güzel görünür. (Naci,2002:268)

أبي يغزو وأمي تحدث :

Babam gazâ ile uğraşiyor, annemse hikâye anlatıyor.(Naci,2002:268)

لا يعدم الحوار من أمه حنه :

Yavru, annesinin şefkatinden mahrum kalmaz. (Akdağ, 1999:458)

أم فرشت فأنامت :

Bir anne gibi davranır, iyilik üstüne iyilik yapar. (Meydânî, 2002:1/104)

شملة بعطفه الأبوي :

Onu, babalık şefkatiyle sardı. (Akdağ, 1999:255)

ظئر رؤوم خير من أم سووم :

Şefkatli bir sütanne, bezgin bir öz anneden iyidir. (Akdağ, 1999:277; Meydânî, 2002:2/361)

ما ترك من أبيه مغدا ولا مرح :

Her yönüyle babasına çekmiş, babasının ta kendisi. (Akdağ, 1999:375)

اقلب القدرة على فمها تطلع البنت لأمها :

Anasına bak, kızını al; kenarına bak, bezini al. (Samir vd., 2011: 13,65)

الولد ثمرة الفؤاد :

Çocuk, aşkın meyvesidir. (Meydânî, 2002:3/534)

أم الأخرس تعرف بلغات الخرسان :

Dilsizin annesi, işaret dilini bilir. (Akdağ,1999:84)

سمن كلبك يأكلك/ سمن كلبك يفترسك :

Besle kargayı, oysun gözünü. (Akdağ,1999:246; Samir vd., 2011:69)

Sonuç

Gerek evlilik ve kadın-erkek ilişkileri, gerek anne-baba rolleri, gerekse birey olarak kadın ve erkek kimliklerine ilişkin incelediğimiz atasözlerinin içerik analizlerinden edinilen bulgular, Arap toplumunun cinsiyet algısını anlamamız açısından ipuçları taşımaktadır.

Edinilen bulgular neticesinde Arap atasözlerinde kadının, kimi zaman küçümsendiği, yerildiği; kimi zaman da yüceltildiğini söylemek mümkündür. Kadının, yerine göre bazen kokulu bir çiçeğe, bazen de şeytanın tuzağına benzetildiği görülmektedir. Kadına ilişkin olumsuz değer, yargı ve tutumlar içeren atasözlerinde kadınların akıl ve kavrayışlarının zayıf olduğu, bu nedenle karar vermede, değerlendirmede yetersiz olduklarından onlara itaat edilmesinin pişmanlığa sebep olacağı, bunun yanı sıra kadının şeytana benzetilerek, uğursuz ve güvenilmez olduğu vurgulanmaktadır.

Erkeğin ise olumlu anlamda aklın ve gücün sembolü olarak yansıtıldığını görmekteyiz. Erkekler daima zor günlerin insanı olarak zikredilmiş, parasını kendisi kazanan ve başkasına asla minnet etmeyen şerefli kimseler olmaları gerektiği üzerinde durulmuştur. Oğlan çocukların da babalarının özelliklerini taşıdıkları, babayı örnek aldıkları, onlardan birtakım izler barındırdıkları ifade edilmiştir. Ayrıca iyi yetiştirilmeleri ve güzel terbiye edilmeleri salık verilmiştir.

Kız çocukları ile ilgili olarak, yine onların da iyi yetiştirilmesi, güzel terbiye edilmesi gerektiğine işaret edilerek utangaç ve edepli olmak gibi hasletler barındırdıkları, annelerinden bir takım özellikler taşıdıkları ve babalarına hayran oldukları yönünde ifadeler yer almaktadır. Ayrıca bir kız çocuğunu övmek için “yüz adama bedel” tabirinin kullanılması, kız çocuğunu överken, takdir ederken bile erkek üzerinden değerlendirilmesi, cinsiyet ayrımcılığı açısından çarpıcı bir örnek oluşturmaktadır.

Kadınların eş olarak sahip oldukları olumlu özellikler ve diğer taraftan evlilik ve karı-koca ilişkileri ile ilgili atasözlerinin içerik analizlerinde de benzer bulgulara ulaşılmıştır. Bu bağlamda evlilik önemli bir kavram olarak karşımıza çıkarken; yalnız olmaktansa evliliğin teşvik edildiğini, eş seçimi hususunda bâkire ve doğurgan kadınla evlenmeyi, evlenilen kadının iyi terbiye edilmiş olması ve soylu bir aileden gelmesi gerektiği; evi çekip çevirenin kadın olduğu; evlenmek için her iki kişinin bir araya gelmesiyle eş olunamayacağı; çiftler arasında mutlaka uyum olması gerektiği vurgulanmıştır.

Öte yandan anne ve baba, şefkatin sembolüken, oğlan ve kız çocuklarının soya çektiği, yetiştiği ailede aldığı terbiyeye göre şekillendiği, çocuğun ebeveynine güzel görüldüğü, çocukların da onlara hayranlık duyduğu yönünde çıkarımlar yapılabilir.

Yapılan incelemeler ve değerlendirmeler neticesinde Arap atasözlerinde toplumsal konum ve davranış modellemesi açısından kadın ve erkek ayrımının var olduğu; ancak Türk atasözlerindeki kadar belirgin bir rol yüklemesinin göze çarpmadığını söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H (1999). *Arap dilinde deyimler ve atasözleri*. Konya: Tekin Kitabevi.
- Aksan, D (2000). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ö A (1981). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü c.1*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Brosh, H. (2013). "Proverbs in the arabic language classroom". *International Journal of Humanities and Social Science*, 3 (5):19-29.
- Doğru, E (2011). *Dilin derin devleti deyimler*. Ankara: Fecr Yayınları.
- Eyüboğlu, K. (1973). *XIII. yüzyıldan günümüze şiirde ve halk dilinde atasözleri ve deyimler c.1*. İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.
- Goldziher, I. (1993). *Klasik arap literatürü. (Çev: Er, R; Yüksel, A)*. Ankara: İmaj Yayınları.
- İpek, M S. (2014). "Türk atasözleri ve deyimleri ile eşanlı arap meselleri". *Ekev Akademi Dergisi*, 60 (18): 187-196.
- Mâverdî, E. (2002). *Edebu'd-dunya ve'd-dîn*. Dımaşk: Dâr İbn Kesîr.
- el-Meydânî, E. (2002). *Mecma'u'l-emsâl c. 1-2-3-4*. Beyrut: Dâr Sâdır.
- Millî Kütüphane Genel Müdürlüğü (1992). *Türk atasözleri ve deyimleri*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Naci, M. (2002). *Arap edebiyatında deyimler ve atasözleri -sânihâtü'l-arab-*. İstanbul: Yeni Zamanlar Yayınları.
- Samir, M. Fuad A (2011). *Modern arap dilinde atasözleri ve deyimler -sıkça kullanılan kalıplar-*. İstanbul: Cantaş Yayınları.
- Yazar, S. (?). "XIV.-XV. ve XVI. yüzyıl türkçe divanlarında yer alan arap meseller (atasözler)i". www.ayk.gov.tr :1777-1803.